

NVVC

Handleiding voor de Nederlandse implementatie van ESC richtlijnen

Datum

Maart 2026

Auteur

Subcommissie Richtlijnen
van de Commissie Kwaliteit

Handleiding voor de Nederlandse implementatie van ESC richtlijnen

Datum

Maart 2026

1. Inleiding.....	3
2. De projectgroep	3
3. Belangenverklaringen	4
4. Beoordelen van de aanbevelingen in de ESC richtlijn	4
5. Interne commentaarronde en externe review.....	4
6. Indiening bij het NHJ.....	5
7. Planning	5
7.1. Planning addendum zonder ondersteuning van Kennisinstituut.....	6
7.2. Planning addendum met ondersteuning van Kennisinstituut.....	6
8. Contact binnen de NVVC	6
9. Voorbeelden van de addenda.....	7

1. Inleiding

Het doel van deze Handleiding is om achtergrond en praktische informatie te bieden bij het schrijven van een Nederlandse implementatie van ESC richtlijnen.

Europese richtlijnen, opgesteld door de European Society of Cardiology (ESC), vormen sinds lange tijd de basis voor kwaliteit van zorg en de opleiding van alle cardiologen in Nederland. Het gebruik van ESC-richtlijnen is volledig ingebed in de dagelijkse cardiologische praktijk.

De NVVC heeft in 2023 besloten iedere relevante nieuw verschenen ESC richtlijn te evalueren op toepasbaarheid in de Nederlandse praktijk. Dit wordt gedaan door een projectgroep. Het document dat hieruit voortkomt wordt gepubliceerd als een Nederlands addendum van de ESC richtlijn. Dit document geldt, tezamen met de oorspronkelijke ESC richtlijn, als de vigerende richtlijn op dat gebied voor de Nederlandse Cardiologen.

Uitgangspunt bij deze evaluatie is dat de NVVC de ESC richtlijn onderschrijft, tenzij aanbevelingen niet toepasbaar zijn. De aanbevelingen uit de ESC richtlijn, die niet vertaald kunnen worden naar de Nederlandse praktijk, worden herschreven op basis van beschikbare wetenschappelijke literatuur. In het licht van de huidige schaarste in de zorg, is een tweede belangrijk doel is om kritisch te kijken naar mogelijkheden tot de-implementatie van aanbevelingen waarvoor geen overtuigend wetenschappelijk bewijs is.

Vanuit de NVVC subcommissie Richtlijnen (onderdeel van de Commissie Kwaliteit) wordt jaarlijks gekeken voor welke ESC richtlijnen een Nederlands addendum wordt geschreven. Voor die richtlijnen wordt een Stichting Kwaliteitsgelden Medisch Specialisten (SKMS) subsidie aangevraagd waardoor, bij toekenning, de vertaling van de richtlijn wordt ondersteund door het kennisinstituut van de FMS. In dat geval wordt een addendum geschreven dat op de NVVC website (www.nvvc.nl/kwaliteit) en de FMS richtlijnen database (www.richtlijnenendatabase.nl) wordt gepubliceerd. Ook wordt daar een artikel over geschreven voor het Netherlands Heart Journal (NHJ). Indien de aanvraag niet door SKMS wordt gehonoreerd, dan schrijft de NVVC projectgroep alleen een artikel voor het NHJ. Dit artikel wordt dan ook gepubliceerd op de NVVC website.

2. De projectgroep

De subcommissie Richtlijnen benadert een voorzitter voor de projectgroep. De voorzitter zal daarna samen met de contactpersoon van de subcommissie Richtlijnen overleggen welke projectgroepleden benaderd zullen worden. Gemiddeld zal een projectgroep uit ongeveer 3-6 cardiologen/medisch specialisten bestaan. De projectgroep dient praktiserend cardiologisch Nederland zo goed mogelijk te representeren, met een bij voorkeur evenwichtige regiospreiding en verdeling naar type zorginstelling (academisch/algemeen) binnen de cardiologie. De projectgroeppvorming vindt in het voorjaar plaats, zodat er gelijk na uitkomen van de ESC richtlijnen gestart kan worden.

In sommige gevallen is het bijdragend om de projectgroep multidisciplinair in te richten. Dit gaat in overleg met de subcommissie Richtlijnen. Daarnaast wordt de voorzitter van de projectgroep in contact gebracht met de Harteraad/Hartstichting om de invulling van het patiëntenperspectief vorm te geven.

De Beroeps Belangen Commissie (BBC) van de NVVC kan zo nodig benaderd worden voor vraagstukken over de implementatie en vergoeding van de aanbevelingen in de Nederlandse praktijk.

Taakverdeling van de projectgroep:

- Voorzitter projectgroep: voorzitten werkgroep, eindverantwoordelijke voor schrijven van het addendum en het NHJ-artikel, zorgdragen voor submitten van het artikel, contact onderhouden met de contactpersoon van de subcommissie Richtlijnen en indien van toepassing het Kennisinstituut.
- Projectgroep leden: belangenverklaring aanleveren, aanbevelingen ESC richtlijn checken, meeschrijven addendum en NHJ-artikel, participeren in vergaderingen.

Op het NVVC bureau zijn er medewerkers die de subcommissie Richtlijnen ondersteunen. Zij zijn bereikbaar via richtlijnen@nvvc.nl.

Bij betrokkenheid van het Kennisinstituut wordt het proces begeleid door betrokken adviseurs en secretariaat. Begeleiding omvat onder andere het organiseren van vergaderingen, het verzamelen en beoordelen van belangenverklaringen, ondersteuning bij het opstellen en beoordelen van aanbevelingen en het voorbereiden van het addendum en NHJ-artikel voor commentaar en autorisatie.

Een contactpersoon uit de subcommissie Richtlijnen houdt overzicht over het proces en is beschikbaar voor vragen van de projectgroep. Maandelijks zal de voorzitter van de projectgroep contact opnemen met de contactpersoon van de subcommissie Richtlijnen om de voortgang van het addendum en eventuele knelpunten te bespreken.

3. Belangenverklaringen

De projectgroepleden vullen het formulier 'integer en transparant handelen door bestuur en functionarissen NVVC' van de NVVC, en de 'Code ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstremgeling van het KNAW' in. De ingevulde formulieren worden tijdens een eerste vergadering besproken. Het is van belang om niet alleen de financiële belangen te bespreken, maar ook intellectuele belangen. Van dit deel van de vergadering wordt een verslag gemaakt van de gemaakte afspraken en dit wordt per mail gestuurd naar richtlijnen@nvvc.nl. Eventuele belangen zullen op eerste pagina van het document weergegeven worden en in het NHJ artikel volgens de geldende author instructions. Bij dilemma's kan de voorzitter van de projectgroep overleggen met de contactpersoon van de subcommissie Richtlijnen.

4. Beoordelen van de aanbevelingen in de ESC richtlijn

Naast een korte samenvatting van relevante en/of nieuwe informatie van de ESC richtlijn, worden alleen de aanpassingen in de ESC aanbevelingen uitgelicht in het NL addendum. Hierbij is het van belang te kijken naar in Nederland geldende afspraken, zoals bijvoorbeeld met het zorginstituut (ZiN), andere Nederlandse wetenschappelijke verenigingen (bijvoorbeeld NVT of NHG) en patiëntenverenigingen.

Alle aanbevelingen in de ESC richtlijn worden beoordeeld door de projectgroep. Beoordeling van draagvlak en toepasbaarheid geldt met name voor de aanbevelingen met level of evidence C (expert opinion). Bij deze laatste aanbevelingen kunnen andere argumenten zoals organisatie van zorg of kosten een grotere rol spelen in het bepalen van de richting en sterkte van de aanbevelingen dan bij die met level of evidence A en B. De aanbevelingen die een andere sterkte hebben dan level of evidence C kunnen alleen gewijzigd worden op basis van nieuwere literatuur of verschillen in de Nederlandse cardiologische praktijk. Een aanbeveling van de ESC met een klasse IIb (maybe considered) én level of evidence C (consensus of opinion of the experts and/or small studies, retrospective studies, registries) wordt in principe niet opgenomen, tenzij de schrijfgroep een goed onderbouwde reden heeft dit wel te doen. Hierbij wordt rekening gehouden met gevolgen voorzorgconsumptie.

Ook is het de bedoeling dat de projectgroep kritisch kijkt naar aanbevelingen die zorgen voor overdiagnostiek of onnodig hoge zorgkosten (denk aan diagnostiek/therapie/controles) niet over te nemen of aan te passen, met het oog op de toenemende druk op de gezondheidszorg en Nederlands overheidsbeleid gericht op de implementatie.

5. Interne commentaarronde en externe review

Wanneer de conceptversie van het addendum en/of NHJ artikel gereed is, wordt deze ingediend via richtlijnen@nvvc.nl. Indien de subcommissie Richtlijnen van mening is dat de stukken klaar zijn voor interne en externe review zal het worden voorgelegd aan het NVVC bestuur. Indien het NVVC bestuur akkoord is zal het addendum worden aangeboden voor interne review aan de NVVC-leden en het NHJ artikel door de corresponderend auteur ingediend voor externe review bij het NHJ.

De projectgroep verwerkt de ontvangen feedback van de interne review en externe reviewers in het addendum en/of NHJ artikel. Het gereviseerde artikel wordt verstuurd aan de subcommissie Richtlijnen en NVVC bestuur. Het bestuur van de NVVC geeft finale goedkeuring en autoriseert het document. De verantwoordelijke NHJ-editor en de Editor-in-Chief geven hun definitieve goedkeuring voor publicatie.

6. Indiening bij het NHJ

De conceptversie van het NHJ artikel wordt door de corresponderend auteur ingediend via de gebruikelijke weg via <https://www.editorialmanager.com/nehj/>. De corresponderend auteur voegt een begeleidende brief toe waarin a) bovenstaand proces bevestigd wordt, b) staat dat alle schrijvers de NVVC belangenverklaring getekend hebben die actueel is en c) staat op welke datum het NVVC bestuurlijk akkoord is verkregen om in te dienen bij NHJ. De editor controleert of het manuscript en de begeleidende brief aan de vereisten voldoet.

De criteria voor publicatie kan de projectgroep terugvinden in de *NHJ authors instructions*. Voor publicatie in het NHJ dient de Nederlandse implementatie van de ESC richtlijn in het Engels geschreven te worden en verwijzingen naar de gebruikte literatuur te bevatten. Het NHJ neemt contact op met de projectgroep over de tijdslijnen ten aanzien van de publicatie in het tijdschrift en op de website.

Richtlijnen voor het opstellen van het artikel zijn als volgt:

- Maximaal 3500 woorden inclusief inleiding en conclusie, exclusief referenties
- De titel van het manuscript eindigt met – “Endorsement Statement of the NVVC”
- De projectgroep voert een gedetailleerde analyse van de ESC-richtlijn uit en identificeert relevante punten voor de Nederlandse praktijk. Het manuscript focust zich vooral op eventuele aanvullingen of aanpassingen specifiek voor Nederland.
- Het is niet de bedoeling om de ESC richtlijn samen te vatten. Wel is het de bedoeling om een overzicht te maken van aanbevelingen die aangepast zijn voor de Nederlandse situatie en van (nieuwe) richtlijn informatie die relevant is voor de Nederlandse cardiologische praktijkvoering.
- Het artikel moet een goed lopend verhaal zijn (een op zichzelfstaand leesbaar artikel met verwijzingen naar de ESC richtlijn waar van toepassing).
- 1 hoofdillustratie: waarvoor vooraf toestemming is gevraagd aan Oxford. Indien er geen toestemming is, zelf de figuur maken. Kosten van toestemming van Oxford publishers, kunnen worden gedeclareerd bij het bureau van de NVVC.
- 2 à 3 figuren en/of tabellen of boxen
- Maximaal 30 referenties
- Artikel zo beknopt en overzichtelijk mogelijk schrijven. Tabellen zijn overzichtelijker dan lappen tekst. Let op doublures, bijvoorbeeld: uitgebreide uitleg in de tekst en dezelfde informatie in een tabel.

7. Planning

Het tijdspad tussen indienen van een artikel bij NHJ en publicatie ligt vast en duurt 5-6 maanden. Dit resulteert in strakke deadlines voor publicatie van het in NHJ. De voorzitter van de projectgroep is verantwoordelijk voor het halen van de deadlines.

Bij uitnodigen van voorzitter en overige projectgroepleden wordt ook meteen een deadline meegegeven met bijbehorend te verwachten publicatiedatum. Deze deadline zal per richtlijn verschillend zijn en worden ingeschat door de subcommissie Richtlijnen (kleine of monodisciplinaire richtlijn kan sneller worden gepubliceerd dan een multidisciplinaire richtlijn). Er wordt aan NHJ een voorstel meegegeven voor ten minste 2 reviewers voor het artikel, dit voorstel wordt gedaan door de (voorzitter van de) projectgroep, in overleg met de contactpersoon van de subcommissie Richtlijnen. De reviewers worden dan al gevraagd voordat het artikel is ingediend, zodat hier geen vertraging in het proces zit.

7.1. Planning addendum zonder ondersteuning van Kennisinstituut

Doel: Binnen een jaar het NHJ artikel afhebben. Dit betekent geautoriseerd en gepubliceerd. De laatste 3 blokken data uit onderstaande tabel zijn afgestemd met het NHJ en illustreert de tijdslijnen van indiening tot publicatie. Dit duurt ongeveer 5-6 maanden. Mocht er van de data afgeweken worden, neemt de projectgroep hierover tijdig contact op met de contactpersoon van de subcommissie richtlijnen.

Tijdsplanning:

Januari	Harteraad wordt op de hoogte gesteld van welke richtlijnen de toepasbaarheid ge-evalueerd gaat worden
Maart	Richtlijnencommissie benadert voorzitters voor projectgroepen
April	Voorzitters nodigen leden van de projectgroep uit
Mei	Projectgroepen worden op de hoogte gebracht van de procedure van endorsement
Juni	Inplannen eerste bijeenkomst projectgroep + invullen belangenverklaring
Eind Augustus	Publicatie ESC richtlijn op het ESC congres
September	Eerste bijeenkomst projectgroep en bespreken van belangen
September-Oktober	Schrijven van document (8 weken)
November	Artikel indienen bij subcommissie Richtlijnen via richtlijnen@nvvc.nl . Indien subcommissie Richtlijnen akkoord geeft, gaat het voor akkoord naar het NVVC bestuur. Na akkoord van het NVVC bestuur dient de projectgroep binnen 3 weken het manuscript in bij het NHJ: Editorial Manager NHJ . Het artikel gaat tegelijkertijd ter commentaar uit naar NVVC leden, andere betrokken partijen en wordt aangeboden ter peer review in het NHJ (4 weken). De projectgroep verwerkt dit commentaar weer binnen 3 weken.
November-April	NHJ: publicatie gereed maken in verschillende stappen, zoals externe peer review, reviseren van artikel, language editing en het productieproces.
April	Publicatie artikel in NHJ issue

7.2. Planning addendum met ondersteuning van Kennisinstituut

Doel: Binnen een jaar addendum en artikel afhebben. Dit betekent geautoriseerd en gepubliceerd.

Tijdsplanning:

September-oktober	Vorbereidingsfase
November-februari	Schrijffase: Addendum & NHJ-artikel
Maart-mei	Commentaarfase
Juni-augustus	Autorisatiefase
Augustus	Publicatie Addendum (op richtlijnen-database) en Artikel (in NHJ)

8. Contact binnen de NVVC

Contactpersoon NVVC/richtlijnen

- Sterre Hulshof, email: richtlijnen@nvvc.nl

Contactpersoon NHJ

- Lieda Meester, email: lieda.meester@bsl.nl

9. Voorbeelden van de addenda

NVVC artikel en addendum op de ESC richtlijn Cardiac Pacing: [2021 European Society of Cardiology guidelines on cardiac pacing and cardiac resynchronisation therapy](#), [addendum Richtlijnen database](#)

NVVC artikel op de ESC richtlijn Cardiomyopathy: [2023 European Society of Cardiology guidelines on the management of cardiomyopathies – statement of endorsement by NVVC](#)

NVVC artikel op de ESC richtlijn Acute Coronary Syndromes: [2023 European Society of Cardiology guidelines for the management of acute coronary syndromes](#)

NVVC artikel op de ESC richtlijn Cardiovascular disease in diabetes: [2023 European Society of Cardiology guidelines for the management of cardiovascular disease in patients with diabetes](#)

NVVC artikel op de ESC richtlijn Endocarditis: [2023 European Society of Cardiology guidelines for the management of infective endocarditis](#)